

CLOENDA

Eusebi Nomen i Calvet

Reflexions finals a tall de conclusió

Dissabte 1 de desembre va tenir lloc la XIII Jornada de la Societat Andorrana de Ciències (SAC). Un luxe: setze ponències, impartides per representants dels principals sectors econòmics i socials d'Andorra. Abans de tot, vull destacar l'excel·lent nivell de les ponències, el dinamisme de la jornada i la forta participació del nombrós públic. Va ser un autèntic plaer moderar la jornada, i no ho dic per quedar bé, és la realitat. A continuació, i sense ànim de fer cap resum oficial de la jornada, permetin-me compartir amb vostès les meves impressions.

Dues paraules van dominar la jornada: il·lusió i estancament. Em va impressionar la vitalitat, la força, la il·lusió, la voluntat de treball i la confiança que mostren els empresaris que ens van acompanyar. Sempre cal tirar endavant. Quin patrimoni humà tan important i valuós! Que durí molts anys! Però entre els ponents i participants dominava un consens al voltant de la segona paraula: com a mínim el nostre model econòmic està estancat. O ha arribat al màxim del que pot donar de si. O fins i tot... es va raonar –amb dades objectives– que estem al final d'una era econòmica, i no tan sols al final d'un cicle temporal. És a dir, que estem en una crisi estructural, i no pas conjuntural, com escrivia un excap de Govern dies enrere al Diari.

Una cosa era clara entre tots els participants: o s'obren nous camins (i no ens equivoquem com ho fem), o ens quedem estancats (en el millor dels casos). Perquè totes les dades, documentades i objectives, que ens van presentar els representants dels diferents sectors econòmics i institucions del país: importacions, turistes i excursionistes, ocupació hotelera, pernoctacions, matriculacions, productivitat, dèficit de salut de la CASS..., mostren signes de les limitacions, de l'estancament, de la fatiga o de l'esgotament del model econòmic actual.

Abans d'entrar en la pregunta de quin camí / camins agafar, vaig detectar una preocupació prèvia. Quin destí? Perquè alguns ponents volien anar a més, altres volien anar a millor. Però de fet es nota un cansament vers la cursa infinita que comporta un model econòmic basat en la quantitat: més visitants, més ocupació, més canons, més construccions, més túnels, més cotxes, més formigó, més energia, més pol·lució, més administració... per acabar amb més endeutament (encobert o no) i més pressió fiscal. Es va defensar l'Andorra de menys de 60.000 habitants, es va defensar l'Andorra de la qualitat de vida, del respecte al nostre capital social, de ser un lloc per viure-hi bé i rebre gent que sap i vol viure bé. De deixar-nos estar si turisme de qualitat o de quantitat i començar per poder ser residents de qualitat, amb qualitat de vida. Primer estiguem bé nosaltres que aleshores podrem rebre bé els qui ens vinguin a veure, i crearem valor. Per a tots.

I tornant a la pregunta: quin camí obrir? Com obrir la nostra economia? Es va constatar la complexitat real de les respostes a aquestes preguntes. Això no s'arregla amb quatre xerrades ni amb quatre tríptics amb fotos. Molt de compte amb les postures simplistes... o fins i tot populistes. De fet, va sortir la frase feta que sempre surt en aquests debats: que per pujar a l'Everest el primer que cal és fer el primer pas. Sí, però no. Es comença per fer el primer pas un cop tens l'itinerari clar, estàs preparat, disposes del que cal i les condicions atmosfèriques són les adequades. Perquè no cal recordar les nombroses tragèdies que han tingut lloc al llarg de l'ascensió als grans cims. Pujar a l'Everest no és fer una passejada un dia d'estiu des del coll d'Ordino fins al cim del Casamanya. I el que tenim davant no és cap projecte menor.

De les diferents posicions inicials vam anar migrant cap a una visió global d'un possible camí, a veure si el sé expressar. Probablement caldrà obrir el capital de les societats andorranes al capital estranger, però abans de fer-ho seria necessari que Andorra surti de la llista negra de l'OCDE dels països no cooperatius en matèria fiscal. Altrament l'OCDE pot percebre aquesta obertura com l'obertura d'una pràctica fiscal perjudicial..., i una cosa és segura: no ens podem permetre que prengui les mesures defensives corresponents. Per tant, abans cal decidir si Andorra vol obrir l'intercanvi de dades (tot preservant el secret bancari al nivell que ho fa Suïssa). En tot cas existeix un consens que l'obertura a la inversió estrangera no té cap sentit si abans no s'obre el mercat internacional a les empreses andorranes. En especial, els inversors estrangers ens demanaran tenir accés als mercats internacionals d'alt valor afegit, com ara els serveis, tecnologia, creació (cobrament de canons, royalties)... i que estan sotmesos a tributació per obligació real fora d'Andorra, les famoses retencions. Per tant, en primer lloc seria necessari crear una llei a Andorra de tributació per obligació real, i de passada es pararia part de l'intrusisme de serveis que presten empreses estrangeres a Andorra, i no es produirien fets estranys com ara la desinversió de la banca estrangera amb enormes plusvàlues que van tributar milions d'euros a Espanya i ni un

cèntim a Andorra. I també seria necessari migrar d'un marc tributari basat en una imposició indirecta a un marc tributari basat en una imposició directa similar a la d'aquells països amb els quals es vulguin establir convenis per evitar la doble imposició. Fets tots ells necessaris per obrir a les empreses andorranes els mercats d'alt valor afegit, com ara els serveis, la tecnologia i la creació.

I personalment no defenso que calgui fer tot això, ni defenso que no calgui. Com tampoc no defenso que calgui pujar a l'Everest, ni que no s'hi pugui pujar. Tan sols dic que si es volen fer grans ascensions, a part de tenir molta il·lusió i fer el primer pas, cal tenir clar l'itinerari (no s'improvisa) i cal anar ben calçat. No hi puges amb una sabata i una espadenya ni improvises el camí. Va quedar clar que els simplismes no són bons companys de viatge d'aquestes aventures d'alçada.

Un exemple sobre la necessitat de fugir de simplismes: un ponent va exposar el fet que el paquet d'impostos indirectes (IMI, ISI...) passarà a ser, simplement, un impost sobre el valor afegit, un IVA, és a dir, un impost sobre el consum. Aleshores, un empresari que exporta productes manufacturats dins d'Andorra va exposar que el Govern els ha confirmat que l'IVA es retornarà en cas d'exportacions dels seus productes. I espero que també es retorni en el cas d'exportacions de serveis, ja que altrament serà del tot inviable exportar serveis des d'Andorra. I la següent pregunta és: es retornarà l'IVA dels productes d'aquest fabricant, o de qualsevol altra empresa, que exportin fora d'Andorra els visitants estrangers, tal com es fa a tots els països que tenen IVA? Si la resposta fos afirmativa no tindria cap sentit posar un IVA a Andorra, ja que s'acabaria retornant una part important a la duana. Però si les indústries tenen dret al retorn de l'IVA de les seves exportacions (ja que altrament cap indústria no seria viable a Andorra), per què no tindrien dret a aquest retorn les exportacions de qualsevol altra empresa. Ja siguin triangulacions o exportacions de rellotge en rellotge o de càmera de fotos en càmera de fotos (per sobre d'uns imports mínims, com arreu del món). En fi, que entràriem en l'exercici de *ponerle puertas al campo*, i... bona sort.

Resumint, els representants dels principals sectors econòmics van constatar que estem, com a mínim, en una situació d'estancament. Que cal revisar l'objectiu de la quantitat, i es va expressar el desig d'anar vers l'objectiu de la qualitat, començant per la nostra qualitat de vida. Que cal obrir l'economia andorrana, però fugint de simplismes. No es pot començar sense el rigor d'un itinerari complet expressat en forma d'un marc legal sòlid, global i... molt important: amb perdurabilitat, amb continuïtat garantida. No es pot improvisar ni anar canviant a cada legislatura. No es pot iniciar aquesta aventura des d'una decisió presa per un vot de diferència, en un Consell dividit. I anar fent canvis. Cal un marc legal consensuat, que abraci tot l'itinerari: des de la tributació per obligació real fins a quin pot ser l'accionari de les societats, quin intercanvi de dades tindrem (o no), quina pressió fiscal directa (tant de societats com

d'empreses personals) tindríem (o no), i com s'endreça el ventall d'impostos indirectes actuals. I que sigui el camí que sigui, però rigorós, consensuat entre tots, perdurable, amb seguretat jurídica. I anem-hi plegats, amb il·lusió, i si pot ser... tornant a ser residents de qualitat.

Eusebi Nomen i Calvet
coordinador de les XIII Jornades